استقلال خپلواکی
www.esteqlaal.net

م. نظام ۰۳ سپتمبر، ۲۰۲۳

خدمات بینظیر اعلیحضرت غازی امان الله، محصل آزادی افغانستان

بعد از تشکیل افغانستان معاصر و نوین ذریعهٔ احمد شاه بابا، برای پیشبرد امور دولتی سلسله شاهان بعدی با در نظر داشت یک سرزمین محاط به خشکه، حتی المقدور برای رفاه مردم کشور و آبادانی و نو آوری ها پرداخته اند. اوراق تاریخ شاهد اعمال و کردار زمامداران و اولیای امور مملکت طوری بوده که کار کرد هریک را در ترازوی انصاف وآزمایش ارزیابی و قضاوت نموده است.

البته برای پیشرفت یک سرزمینی مانند افغانستان با شرایط خاص جغرافیایی و امکانات محدود اقتصادی و بالاخره مشکلات سیاسی ایکه موجودیت هند برتانوی از سه جهت و روسیه (بعد ها اتحاد شوروی) در شمال افغانستان، زمینه های وسیع انکشاف و پیشرفت های اجتماعی با مشکلات زیادی مواجه گردیده بود.

بعد از استرداد استقلال افغانستان، محصل ترقی پرور آن اعلیحضرت امان الله غازی، بدون تردید در یک دهۀ کوتاه مدت دوران سلطنت خویش، در بیشمار ساحات اجتماعی، اقتصادی، معارف، زراعت، صنایع، مسائل حقوقی و امثالهم دست به نو آوری های بی سلبقه ای زد که جای تقدیر و مباهات آن عصر شگوفان و مترقی می باشد.

شاه نو جوان به همکاری ملکۀ روشنفکر و دانشمند خویش نهضت زنان عصر خویش را اساس گذاشتند، طوریکه در پهلوی ایجاد مکاتب دختران، مراکز صحی و کورس های مربوطۀ پرستاری ، زنان افغان از حقوق و مزایای زیاد اجتماعی زیادی برخوردار گردیدند و تهداب پیشرفت های مختلفۀ نسوان افغان گذاشته شد.

با وجود قسمتی از ده سال سلطنت شاه امان الله و ملکه ثریا که برای معرفی افغانستان آزاد و غیر منسلک و تجارب انکشاف امور اجتماعی مختلفه، به مسافرت به خارج سپری شد، آنچه در آن کوتاه مدت در کشور ما اساس گذاشته شد، از تصور بالاست؛ مگر اینکه شاه و رعیت وی در انکشافات

مترقی و آبادانی سرزمین خویش از دل وجان کوشیده باشند. شکی نیست که شاه در ایجاد و تصمیم گیری ها خود سهم مستقیم و اساسی داشته است.

اینک لستی از چنان انکشافت و نو آوری های محیرالقول ان عصر فرخنده را که محترم «سید ذاکر شاه سادات» تنظیم نموده اند، تقدیم هموطنان گرامی می نماییم:

غازي امان الله خان د دورې یو شمېر پرمختیایي کارونه

سید ذاکر شاه سادات

۱ـ لومړی اساسي قانون یې جوړ کړ

۲ـ د لومړی ځل لپاره تذکره وویشل شوه

۳ـ د ځمکو لپاره نغدي مالیات وټاکل شول

٤ـ د ښارویو د مالیاتو لپاره د محصول مورسی قانون جوړول

٥ـ د مالي ادارو د تنظیم لپاره د اصول دفتري ښوونځی جوړول

٦ـ د کرني د مامورینو او مالیاتو د ترلاسه کولو قانون جوړول

٧ـ د اداري مامورینو او حاکمانو قانون جوړول

٨ـ د دولتي املاکو د خرڅولو قانون جوړول

٩ـ دټولو داخلي ګمرکاتو له منځه وړل

١٠ـ د سوداګریزو معاملاتو لپاره د شرعي محکمي جوړول

۱۱- تر لومړني ښوونځي پورې د زده کړو جبري کول

۱۲- د لومړي ځل لپاره بانکنوټونه چاپ شول

۱۳- د بریښنا تولید ته پراختیا ورکړل شوه

۱٤- د چاپ مطبعې رامینځته شوی

۱٥- دسمنټو صنعت او تولید پراختیا

۱٦- د بورې تولید

۱۷- د ګوګړو تولید

۱۸- د کاغذ جوړول

۱۹- د ښیښې جوړول

۲۰- د غوړ ایستلو صنعت

۲۱- دمېوو د کنسروا کولو کارخوني او مېتودونه رامنځ ته سوه

۲۲- د صنعت د تشویق قانون تصویب شو

۲۳- د تقاعد افغانانو قانون تصویب شو

۲٤- خصوصي مالکیت تثبیت شو

-۲٥ تجارتي شرکتونه جوړ سول

۲٦- د دوا جوړونې شرکت

۲۷- افغان اتحاد، افغان ملګری قمر او جرمنی ضیا تاسیس شول

۲۸- دولت شرکت امانیه او شرکت ثمر جوړ کړل

۲۹- د سپینو باروتو د تولید فابریکه جوړول

۳۰- د تلګراف او تیلفون د لاینونو تمدید د مرکز او ولایتونو ترمنځ په پغمان،ننګرهار او کندهار کې د برق ستیشنونه تر لاس لاندي کول

۳۱- د چرم جوړوني کارخانه

۳۲- د ګوګړو کارخانو ته د بریښنا انرژي ورکړل شوه

۳۳- د موټرو د ترمیم کارخانه او پرزې جوړول

۳٤- د صابون د فابریکو جوړول

۳٥- عطریات جوړول

۳٦- د نجاري فابریکې جوړل

۳۷- د یخي جوړوني، پنبې او د غوړو ایستل په کندهار ،مزار شریف او هرات کې

۳۸- د قند جوړوني فابریکې جوړول

۳۹- نخي او جیم نساجي فابریکې

٤۰- د تنې جوړولو فابریکې جوړول

٤۱- د میوو د ساتنې لپاره ځایونه جوړول

٤۲- د پنیر او کوچو فابریکې جوړول

٤۳- د اوبو او تیل خاکو را ایستل

٤٤- غازي بند جوړول

٤٥- د غزني سراج بند جوړول

٤٦- د ځمکنویو اوبه تړل

٤۷- د بدخشان د لاجوردو، د هرات د نفتو او د اوسپني د ویلی کیدو کارخانې، د کانونو پراختیا، د اوسپنې، ډبرو سکرو، ،سرب،ابرک تباشیر،مرمر او یو شمیر نورو قرار دادونه وروستي سوي ول

٤۸- د دولت د کارمندانو باید له کورنیو تولیداتو ګټه پورته کړی وای

٤۹- د تلګراف له لارې له ولایتونو او نړۍ سره ونښلول سوو

۵۰- په لومړی ځل د اورګاډي لیکه جوړول

-۵۱ د نویو لارو جوړول

۵۲- د پخوانیو لارو بیا ودانول

۵۳- د پلونو جوړول

۵٤- په لومړي ځل د ملکي هوایي چلند اداره رامینځته کول

۵۵- د پوستي چوپړتیاوو سمول

۵٦- د کابل او سترو ولایتونو سره د هوایې چلند تینګول او د کابل او باندنیو هیوادونو لکه ترکیې، ایران، هند، شوروي او نورو سره د هوایي پوستي د لیکو تینګولو ته یې د خپلو اقتصادي او پراختیایي پروګرامونو په سر کي ځای ورکړ.

۵۷- د هېواد هوایي ځواک جوړول

د رسینو لومړنی قانون تصویب

۵۸- د ښځو د خوندیتوب قوانین جوړول

۵۹- د نجنو لپاره د ښوونځیو او مدرسو جوړول

۶۰- د ښځو خپلواکی او حقوقو ته پاملرنه

۶۱- د دولت جوړوني او د اقتصاد عصري کيدل

۶۲- د مالياتو راټولول د پيسو په بڼه

۶۳- د ماليې ريفورم رامينځته کول

۶۴- د ملي شورا جوړه ول

۶۵- په نظامي او ملکي برخو کې اصلاحات

د ټلګراف د نړيوالې ادارې غړيتوب اخيستل

۶۶- د لومړی ولسي جريدې خپريدل د اتحاد مشرقي له خوا

۶۷- په کال ۱۳۰۶ ه ش کې د راډيو فعالول

۶۸- ملي کتابتون جوړول

۶۹- د ښځو لومړني جريده جوړول د ارشاد النسوان په نامه

۷۰- طلوع افغان ورځپاڼه جوړيدل

۷۱- په لومړي ځل د بودجې تصويب

۷۲- د سپورټ لومړني خبرونه خپرول

۷۳- د پښتو مرکي ادبي ټولنه جوړول

۷۴- د امانيه ښوونځی تاسيس

۷۵- د انيس جريدې تاسيس

۷۶- د طبابت لومړی قانون تصويب

۷۷- د ملي شورا لپاره د قانون جوړيدل

۷۸- افغان زده کړيالان بهر ته د زده کړو لپاره ليږد

۷۹- په لومړي ځل د ميرمنو ګډون د پغمان په لويه جرګه کې

۸۰- په ټول هېواد کې د(۳۲۲) ښووځیو جوړيدل

۸۱- په ټول هېواد کې (۲۴۴) کيلومتره سړک پخول

۸۲- په هيواد کې په لومړی ځل(۳۹۱)ډوله کانونو کشفول

افغانستان د پوسټ د نړيوالې ټولنې غړ شو

۸۳- په ښوونځنيو کې د شاګردانو د نه حاضريدو کبله پنځه افغانۍ جريمه کول

۸٤- اتفاق اسلام په هرات کې اخبار جوړ کړو

۸۵- په شمال کې د بيدار په نوم اخبار رامينځته شو

۸٦- اتحاد اسلام اخبارپه مزار شريف کې رامينځته کړو

۸۷- اتحاد بغلان اخبار

۸۸- اتحاد خان اباد اخبار

۸۹- ستاره افغان اخبار

۹۰- حقيقت په نوم اخبار

۹۱- انيس اخبار

۹۲- امان افغان خپرول

۹۳- د انسانانو خرڅول منع اعلان شول

۹٤- بيګار بند سو چې ځينو قومونو ترلاسه کول

۹۵- اضافي ماليات يې منع کړل

۹٦- جنسي ماليات په پولي مالياتو واوښتل

۹۷- د قبايلي خانانو، درباريانو او د شاهي کورنۍ ليرې خپلوانو معاشات او امتيازات ۹۸يې لغوه کړل

۹۹- اهل هنود افغانانو ته د ښوونځيو جوړول

۱۰۰- په بهر کې افغاني توليداتو ته بازار پيدا کول

پای